

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Organisation Region Värmland	Version 2
Dokumentägare Andreas Harling Bitr smittskyddsläkare	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2025-12-18	Giltig t.o.m. 2027-12-18

Calici- (noro- och sapovirus) och rotavirusinfektion - misstänkt utbrott

Gäller för: Hälso- och sjukvård, Kommunal vård och omsorg

Denna rutin gäller vid utbrott på vårdenhet orsakat av calicivirus (noro- och sapovirus) och rotavirus. Se även rutinen Calici- (noro- och sapovirus) och rotavirusinfektion - RUT-10039 som utgår från ett sjukdomsfall.

Huruvida ett utbrott föreligger eller inte beror på enhetens utformning, storlek och antal smittade i förhållande till detta. Dessutom är tidssamband en viktig faktor i bedömningen.

Det är av vikt att berörda parter - till exempel MAS, enhetschef, sjuksköterska på enheten och vårdnära personal - samverkar i tidigt skede under utbrottet. Ju snabbare rekommenderade åtgärder kan sättas in desto snabbare kan utbrottet avstanna.

Kontakta Smittskydd Värmland för rådgivning och bedömning.

Smittspridning	
Smittämnen	- Calicivirus orsakar stora återkommande årliga epidemier i samhället, framför allt under vinterhalvåret varvid benämningen vinterkräksjuka. I gruppen humana calicivirus ingår noro- och sapovirus. Symtomen är illamående, kräkningar, diarré, buksmärtor, huvudvärk, yrsel och feber. Sjukdomen är i regel självläkande inom några dygn. Genomgången infektion ger ingen bestående immunitet, återinsjuknanden kan därför förekomma. - Rotavirusinfektioner kan orsaka magsjuka hos både barn och vuxna. Sjukdomen kan ibland bli allvarlig, särskilt hos små barn. Vid en infektion med rotavirus är de vanligaste symtomen diarré och kräkningar. Sjukdomsförloppet varar normalt 4–6 dagar. Genomgången infektion ger ingen bestående immunitet, återinsjuknanden kan därför förekomma.
Smittvägar	Smittspridning sker som direkt och indirekt kontaktsmitta – framför allt via händer, ytor, materiel. Det kan även spridas via livsmedel. Även stänk och droppar, till exempel från kräkningar, förorenar lätt omgivningen.
Inkubationstid	12–48 timmar för noro- och sapovirus 24–72 timmar för rotavirus
Smittsamhet	- Extremt hög smittsamhet. Det behövs en mycket liten virusmängd för att insjukna. - Smittsamheten kvarstår minst två dygn efter symtomen försvunnit, patienten ska därför hållas isolerad 48 timmar efter symptomfrihet.

Följande åtgärder kan bli aktuella tills utbrottet är avslutat:

Vårdrutiner	
Patienten	• Provta patienten. I samband med ett utbrott ta prov från 3–4 patienter. Sedan betraktas alla med likartade symtom som smittade. Tänk dock på att andra sjukdomar kan uppvisa samma symtom som magsjuka. • Patienter med symtom ska vårdas på enkelrum med egen toalett och inte vistas i gemensamma utrymmen. Alternativt samvårdas med annan patient med samma åkomma. • Märkning av vådrum enligt rutin: Gul skylt. • Uppmana patienten att tvätta händerna med tvål och vatten samt använda handdesinfektion före måltid och efter toalettbesök.
Exponerade/inkuberade patienter	• Om en patient på flersal insjuknar i magsjuka ska övriga på salen betraktas som inkuberade. Flytta den insjuknade till enkelrum med egen toalett, glöm inte att slutstäda vårdplatsen/toaletten. • Identifiera potentiellt inkuberade medpatienter. • En person räknas som inkuberad under hela inkubationstiden. • Var observant på symptomutveckling. • Inkuberade patienter bör, om möjligt, vårdas på enkelrum med egen toalett och inte vistas i gemensamma utrymmen. • Vid brist på enkelrum kan inkuberade patienter samvårdas. Patienterna ska inte vistas i gemensamma utrymmen. Rummet bör inte beläggas under inkubationstiden med icke-inkuberade, eller redan magsjuka, patienter. Om en patient i flersal insjuknar - flytta patienten till enkelrum med egen toalett, glöm inte att slutstäda vårdplatsen/toaletten. Tänk på att de andra medpatienterna nu har en ny exponering. • Uppmana patienterna att tvätta händerna med tvål och vatten samt använda handdesinfektion före måltid och efter toalettbesök.
Övriga patienter på enheten	• Var observant på symptomutveckling även om uppenbar exponering inte har skett. • Samtliga patienter på enheten ska om möjligt vistas på sina respektive rum. • Uppmana patienterna att tvätta händerna med tvål och vatten samt använda handdesinfektion före måltid och efter toalettbesök.
Intagningsstopp	• Intagningsstopp kan bli aktuellt om man bedömer att nya patienter riskerar att bli smittade på grund av en oklar eller instabil situation på enheten. • Det är verksamhetschef/enhetschef som beslutar om intagningsstopp. • Som riktlinje gäller att intagningsstoppet kan hävas 48 timmar efter senaste symtom, eller när smittspridningen kan anses vara under kontroll.
Undersökning och transport	För smittsam patient gäller: • Informera mottagande enhet om smittrisen. • Inför transport bör, om möjligt, patienten ha rena kläder, desinfekterat händerna och om möjligt även duschat. Sängen ska vara rengjord och renbäddad. • Transport sker i första hand med hjälp av vårdenhetsens personal under pågående symtom. • Patienten ska föras direkt in på undersökningsrum och inte vänta i korridor eller väntrum. • Ska inte samtransporteras med annan patient.

Medicinteknisk utrustning, hjälpmedel, material	• Materiel och utrustning som används på hela enheten ska hanteras med rengjorda och desinfekterade händer. Efter användning är det viktigt med noggrann rengöring och desinfektion av utrustningen. • För smittade och inkuberade patienter används rumsbunden utrustning och materiel, ska desinfekteras efter användning. Om rumsbunden utrustning inte är möjligt är det viktigt med noggrann rengöring och desinfektion innan utrustningen tas ut ur rummet. • Utrustning som används av personal, till exempel surfplattor, larm, telefoner och tangentbord ska hanteras med rengjorda och desinfekterade händer samt rengöras regelbundet.
Mat	• Personal som vårdar smittade/inkuberade patienter ska inte sköta mathantering. • Buffésservering avbryts, gäller även för personalservering. All mat serveras på respektive vårdrum.
Disk	• Använd disk ska ställas direkt i matvagn eller i diskmaskin. Om brickan ska förvaras på avdelningen i väntan på nästa matvagn ska de stå kvar på patientrummet.
Tvätt	• Tvättsäck på rummet. Hanteras som vanlig tvätt. Kraftigt förorenad tvätt hanteras som smittförande tvätt.
Avfall	• Hanteras som vanligt avfall.
Städning	• Informera alltid berörd städpersonal. • Städa gemensamma köks- och matplatsutrymmen (både patient- och personalutrymmen), förvaringsutrymmen och arbetsstationer. Kassera eventuell gemensam mat så som fruktfat och dylikt. Punktdesinfektion vid spill/stänk av avföring/kräkning: • Virkon. Tänk på att stänk kan finnas inom ett större område. Daglig städning: • Golv: förfuktade moppar alternativt rengöringsmedel och vatten. • Övriga ytor: Virkon. Slutstädning vid hemgång eller efter 48 timmars symtomfrihet: • Virkon • Kassera engångsmaterial som kan ha blivit kontaminerat. • Kassera toalettpappersrulle och toalettbörste. • Tvätta draperier. • Har enheten haft intagningsstopp ska en slutstädning av enhetens gemensamma utrymmen ske innan den åter öppnas.
Externa konsulter	• Externa konsulter har ansvar att följa rutinerna på besökande enhet. Vid utbrott ska man om möjligt först gå till enheter som inte är drabbade.
Besökare	• Informera besökare om pågående utbrott. Begränsa antalet besök. • Uppmana besökare att tvätta händerna med tvål och vatten.

Utskrivning	Patient med eget boende utan vårdinsatser i hemmet (oavsett situation på enheten) - kan skrivas ut från enheten. Enhet med enstaka patienter sjuka i magsjuka och när enheten inte har intagningsstopp - Patienter kan skrivas ut och flyttas till annan enhet och/eller till den kommunala vården, förutsatt att de inte räknas som smittsamma eller inkuberade. - Undvik att flytta smittsamma eller inkuberade patienter. Nödvändig medicinsk omhändertagande får aldrig försenas vilket kan innebära att patienten måste byta vårdenhet. Meddela mottagande enhet om smittan. Patienter med symtom ska ha rena kläder, ren säng och tvättat och desinfekterat händerna, även duschat om möjligt innan transport. Transport sker i första hand med hjälp av vårdenhetens personal under pågående symtom. Enhet med intagningsstopp - Patienter ska inte skrivas ut till kommunalt boende eller till hemmet med vårdinsatser. Vid undantag ska rapportering ske till ansvarig sjuksköterska och i samråd med Smittskydd Värmland. - Undvik att flytta patient till annan vårdenhet inom regionen. Nödvändig medicinsk omhändertagande får aldrig försenas vilket kan innebära att patienten måste byta vårdenhet. Meddela mottagande enhet om smittan. Patienter med symtom ska ha rena kläder, ren säng och tvättat och desinfekterat händerna, även duschat om möjligt innan transport. Transport sker i första hand med hjälp av vårdenhetens personal under pågående symtom.
Personalrutiner	
Personal	- Säkerställ personalens kompetens avseende basala hygienrutiner och klädregler (BHK), smittvägar och hur dessa bryts. - Personal som insjuknar på arbetet ska omedelbart gå hem. Personal med magsjuka bör inte återgå i arbete förrän efter 48 timmars symtomfrihet.
Utökade hygienrutiner	- Noggrann följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler (BHK) på hela enheten. - Vid vård av patient med magsjuka ingår i basala hygienrutiner att tvätta händer och underarmar med tvål och vatten, torka torrt och därefter desinfektera händer och underarmar. - Använd visir om det finns risk för stänk mot ansiktet. Rengör och desinfektera efter användning. - Munskydd ska inte användas vid vård av patient med misstänkt eller konstaterad smittsam gastroenterit.
Kohortvård	- Kohortvård innebär att avdela personal för vård av magsjuka och eventuella inkuberade patienter. Bedriv kohortvård dag och natt. - Personal bör inte tjänstgöra på andra enheter under samma arbetspass under pågående utbrott, om detta inte är möjligt ska kläder bytas. Personal som tillfälligt ska vistas i andra lokaler som till exempel matsal, möte, föreläsning ska byta till ren arbetsdräkt. - Medicinteknisk utrustning, hjälpmedel och material bör stanna inom kohorten eller desinfekteras väl innan det förs ut från kohorten.
Information	Informera personal, patienter och besökare om gällande rutiner. Gå igenom denna rutin med all personal.
Registrering av utbrott	Registrera alla insjuknade patienter och personal dagligen, använd bilaga till detta dokument.

Bilaga

Lista på insjuknade patienter och personal

Namn	Sjukdomsdebut	Provtagen - ja/nej	Symtomfri – datum, klockslag	Isolering avslutad – datum, klockslag

Lista på exponerade/inkuberade patienter

*Inkubationstiden är 12–48 timmar för noro- och sapovirus, 24–72 timmar för rotavirus.

Namn	Sista exponeringen- datum, klockslag	Inkubationstiden* tar slut – datum, klockslag	Insjuknade patienten? – ja (datum, klockslag) /nej

Utarbetad av: Andreas Harling